

Verslag van het kweken met smaragdhagedissen (*Lacerta viridis*) in een huiskamerterrarium

Ingezonden mei 1973. Van een eerste broedsel van *Lacerta viridis* beschrijft de heer Van Hecke nauwkeurig de ontwikkeling van de eieren, van een tweede broedsel de ontwikkeling van de jongen. Inhoudsoverzicht: inleiding - het leggen van de eieren - de mislukte uitbroeding - de gelukke uitbroeding - het opgroeien van de jongen - slotopmerkingen - summary.

INLEIDING

Mijn volwassen smaragdhagedissen leven in een kamerterrarium van 2 m hoogte, 1,70 m breedte en 0,85 m diepte, waarin een mediterrane biotoop wordt nagebootst. Dat de benadering daarvan redelijk is, is nu gebleken uit een gelukke kweek van 4 smaragdhagedisjes. Het is hier mijn bedoeling de eerste mislukte en de tweede gelukke uitbroeding van de eieren te bespreken, alsook het gezond grootbrengen van de jonge hagedisjes zonder misgroeiingen.

HET AFZETTEN VAN DE EIEREN

De 'vaderlijke' smaragdhagedis is 38 cm lang en weegt 39 gram. Hij is bovenop volledig grasgroen met enkele sporadische zwarte spikkels en heeft een gele keel en buik. De juiste herkomst was niet gekend; hij werd gekocht op 20 april 1970 en sindsdien in het huiskamerterrarium gehouden. Het vrouwtje werd gekocht op 15 juli 1971, was toen 24 cm lang en woog 32 gram. Haar kleur was zeer donkergroen met 2 witte onderbroken strepen op de rug en op de flanken. Ze had een blauwe keel en een gele buik. Sinds zij in het kamerterrarium was geplaatst vertoefde het ♂ steeds in haar omgeving en verweerde zich tegen concu-

renten. Op 14 februari 1972 werd een eerste paring vastgesteld. Zes weken later was het ♀ zo dik, dat ze op 31 maart in quarantaine werd geplaatst. Op dit ogenblik wist ik echter niet dat ze reeds 7 eieren had gelegd in de bladgrond, op 14 cm diepte, naast de vijver. In het quarantaineterrarium werden op 5 april 2 eieren gelegd. Deze waren beschadigd en vervormd. Twee dagen later werden er 4 goedgevormde en bevruchte eieren gelegd. Vanaf het ogenblik dat het ♀ in quarantaine werd geplaatst weigerde ze elk voedsel. Ze werd dan dagelijks afwisselend gevoerd via de pipet met calcium sandoz forte (een calciumpreparaat), sinaasappel, melk en sanalpil, opgelost in water en gemengd met eierpoeder. Dit had zo'n gunstig resultaat dat de hagedis op 28 mei een met de pincet aangeboden krekkel opat. Het bijten ging echter zeer moeilijk. Hoewel de bijna 2 maanden lange dwangvoeding zeer voorzichtig werd uitgevoerd, moet mijns inziens de onderkaak toch beschadigd zijn geweest. Op dit ogenblik woog het dier 30 gram. Aangezien mijn buitenterrarium (2,45 bij 1,45 m, hoogte 0,70 m) opgebouwd uit kasseistenen afgewerkt was, op 4 juni 1972, werd het ♀ hierin geplaatst. Dit had een zeer gunstig resultaat, ware het niet dat de ♂ gedurig met haar vochten om te paren. Dit is haar noodlottig geworden,

Fig. 1. *Lacerta viridis*, mannetje. Foto: D u b b e l d.

want na haar hierna terug in quartaine te hebben geplaatst, is ze op 18 juni gestorven. Ze woog toen 28 gram. Bij een sectie werden er nog 5 goed ontwikkelde eieren in haar lichaam gevonden. Indien ze ook deze had kunen afleggen, zouden het er in totaal 18 zijn geweest. Het normaal aantal van één legsel schommelt tussen de 4 en 13 eieren.

DE MISLUKTE UITBROEDING

De 4 eieren die op 7 april in het quarantaineterrarium werden gelegd werden als volgt uitbroed. Ze werden in vochtige turf gelegd in een bloempot. Deze werd afgesloten met gaas, op een kleine baksteen geplaatst en dit alles in een plastic emmertje (5 l) met 5 cm water gezet. De emmer was afgesloten met een plastic, waarin een verluchtingsopening van 1 bij 1 cm was uitgeknipt. Deze emmer werd in de wasmotbroedkachel geplaatst, waar dag en nacht een temperatuur van 28 à 30° C heerst. De temperatuur in de bloempot bedroeg gestendig 28,4° C en de vochtigheidsgraad 86%.

De eieren werden iedere week gewogen met een dynamometer en gemeten met een schuifpasser. Er werden 2 vergelijkingen van deze 7 wekelijkse controles inzake gewicht en lengte berekend, telkens van de gemiddelden van de 4 eieren (fig. 2).

Het was verbazend hoeveel de eieren in gewicht en lengte konden toenemen, tot de controle van 3 juli 1972 (na 51 dagen). Op dit tijdstip waren de eieren beschimmeld en ingevallen. De eieren werden geopend, wat een vreselijke stank verspreidde. Er kwamen 4 volgroeide, maar dode smaragdhagedisjes te voorschijn. Dat ze op het punt stonden uit te komen was goed merkbaar aan hun volgroeidheid en de bijna volledig opgebruikte dooierzak. Welk was de reden van deze dood? Er werd gedacht aan verstikking als oorzaak, doch de dag daarvoor hadden de eieren nog een tussentijdse visuele controle ondergaan.

DE GELUKTE UITBROEDING

Nadat mijn 9 volwassen smaragdhagedissen op 4 juni 1972 in het buitenterrarium wer-

den geplaatst, werden er bij de reiniging van het huiskamerterrarium nog 7 eieren gevonden, waarvan er 3 gedeeltelijk waren opgegeten door de krekels. De overige 4 waren volledig intact en bevrucht. Dit legsel werd op vrijwel dezelfde manier als hierboven uitgebroed, doch er werd nu geen bloempot maar een bokaal gebruikt en bovendien werd er mos gebruikt in plaats van turf. De eieren werden op het mos gelegd. Aangezien de eieren niet sinds hun aflegging gecontroleerd konden worden en uit vrees dat het wegen en meten de oorzaak van de eerste mislukking zou zijn geweest, beschik ik hier over geen enkel gewicht- of lengtecijfer.

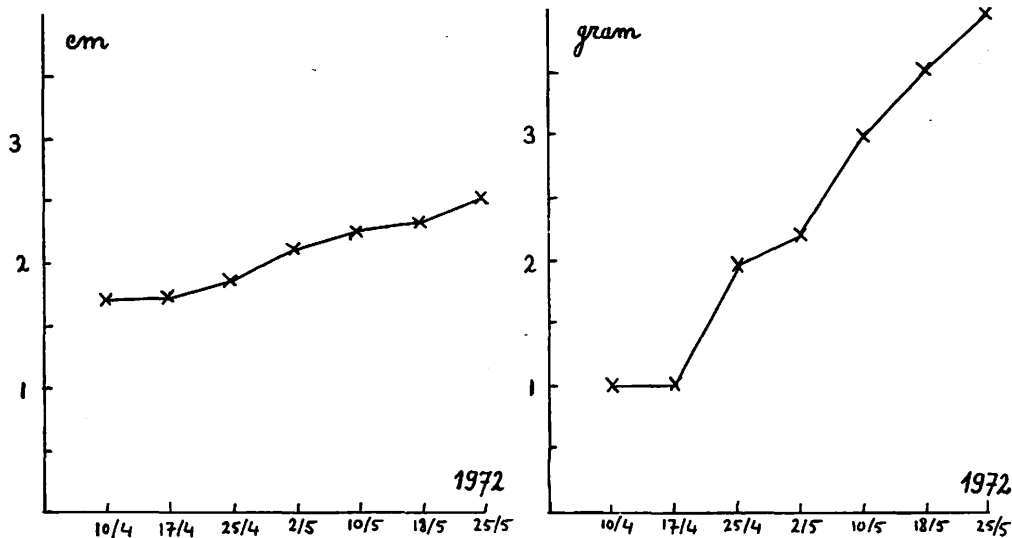
Op 8 juli 1972 werd het eerste hagedisje geboren en op 14 juli de overige 3. Van 2 eieren kon het uitkomen meegemaakt worden: het is wonderlijk mooi om te zien hoe uit zo'n klein ei een 8 cm hagedisje wordt geboren. De pasgeboren hagedisjes hadden ieder een lengte van 8 cm en een gewicht van 1 gram. Hun buik en keel waren geelgroen en de rug en kop bruin. Eén dag na de geboorte namen de hagedisjes reeds kleine krekels en wasmotrupsen van de pin-cet aan. Hun hoofdvoedsel bestond uit weideplankton. Tussendoor werd geregeld met eigen gekweekte insecten gevoederd, opdat ze zich aan dit voedsel ook zouden aanpas-

sen met het oog op de winter '72-'73. Ook dit voedsel verorberden ze gretig.

HET OPGROEIEN VAN DE JONGEN

Van 11 juli tot 27 oktober '72 werden de hagedisjes iedere dag bij mooi weer buiten geplaatst in een rond reisterrarium in nylon-gaas. Dit was simpel ingericht met schors (schuilplaats) en takjes. Aldus konden de diertjes van veel direct zonlicht genieten. 's Avonds werd dit reisterrarium dan telkens binengehaald en werden de hagedisjes in een klein quarantaineterrarium geplaatst. In het drinkwater werd calcium sandoz forte opgelost of een sanalpil of protovit. Eénmaal per week kregen ze melk of zelf uitgeperst fruitsap. 's Morgens werden de hagedisjes dan terug in hun reisterrarium buiten geplaatst. Eerst werd overwogen een vast klein buitenterrarium te maken waarin ze bestendig zouden verblijven. Dit werd echter niet gedaan omdat de verzorging via het reisterrarium veel gemakkelijker geschiedde en dit voorkwam eveneens dat de kleintjes door langdurige regens (Belgisch klimaat) zouden omkomen. Daarenboven valt een reisterrarium van 30 franc veel goedkoper uit dan een buitenterrarium. Het nylon netje kan bovendien buiten bereik

Fig. 2. De ontwikkeling van de lengte (links) en van het gewicht (rechts) van eieren van *Lacerta viridis*.

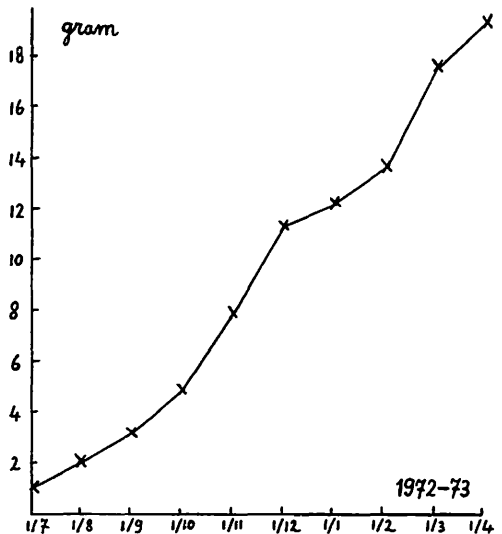
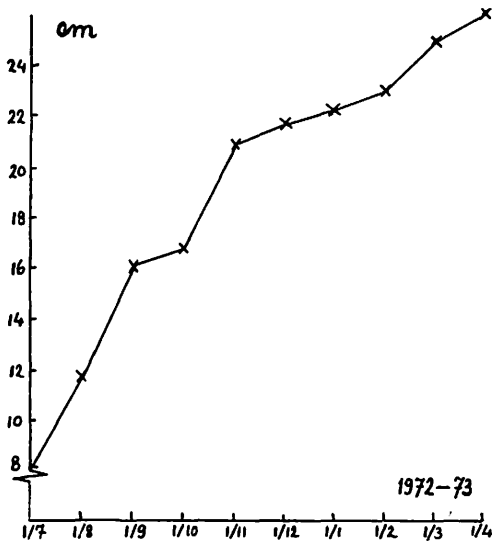

Fig. 3. De ontwikkeling van de lengte (links) en het gewicht (rechts) van jongen van *Lacerta viridis* vanaf hun geboorte.

van de katten worden gehangen.

Toen de hagedisjes een maand oud waren vervelden ze zeer goed voor de eerste keer. Verder kregen ze tweemaal per maand een warm bad als middel voor een goede vervelling en een goede ontlasting.

Voor de winterperiode '72-'73 was ik wel erg bezorgd. Gelet op het gebrek aan ervaring met winterslaap van Europese reptielen besloot ik mijn eigen 'kweekhagedissen' de winter actief in het huiskamerterarium te laten doorbrengen. Op 1 november 1972 was de gemiddelde lengte van de 4 hagedissen 20,8 cm en het gemiddeld gewicht 7,8 gram. Als voorzorgsmaatregel werden de uitwerpselen onderzocht. Resultaat: alle 4 negatief op wormen, wormeieren en diarreeverwekkende bacterieën. Gedurende de winterperiode (van 1 november '72 tot 1 april '73) namen de dieren veel toe in gewicht en groeiden ze goed (fig. 3). Als voedsel kregen de hagedisjes afwisselend krekels, Afrikaanse treksprinkhanen, wasmotten, wasmotrupsen en meelmotrupsen. Als vitamine provovit, calcium sandoz forte en sanal-vitamine.

SLOTOPMERKINGEN

Mijn volgend doel is nu met deze in gevangenschap grootgebrachte smaragdhagedissen verder te kweken.

Als besluit zou ik willen zeggen dat ieder, die een voortplanting met terrariumdieren (die niet pas uit de natuur zijn gevangen) heeft kunnen realiseren, weet wat een voldoening en plezier men op zulke momenten aan de terrariumhobby kan beleven. Ik durf dan ook iedereen aanraden de terrariumdieren met dit einddoel te houden en te verzorgen. Wanneer wij namelijk eenmaal zo ver zijn, kunnen wij zeggen onze liefhebberij op een verantwoorde wijze uit te oefenen.

SUMMARY

The development of eggs and young of *Lacerta viridis* is described. Fig. 2 gives the growth of the eggs, fig. 3 the growth of the young (in both figures left the length and right the weight).